

ARHEOLOŠKI PARK SIMONOV ZALIV
PARCO ARCHEOLOGICO DI SAN SIMONE

SPOZNAJ RIMSKO VILO

(na zabaven način)

ZANIMIVI PODATKI IN KRATKOČASNE NALOGE IZ ŽIVLJENJA RIMLJANOV

SALVE!

Pozdravljen/a,

v rokah imaš knjižico, v kateri lahko izveš zanimivosti iz življenja v obmorski vili, ki so jo pred dva tisoč leti v današnjem Simonovem zalivu zgradili Rimljani.

Da bo branje bolj kratkočasno, te na vsaki strani čaka zabavna naloga, na koncu pa še kviz, da preveriš svoje znanje. Prepričan sem, da ti ne bo delal težav!

Če pa se ti vseeno kje zatakne, so na zadnji strani tudi rešitve.

Želiš izvedeti še več? Obišči nas v arheološkem parku in se prepričaj, kako zabavno je lahko raziskovanje preteklosti ...

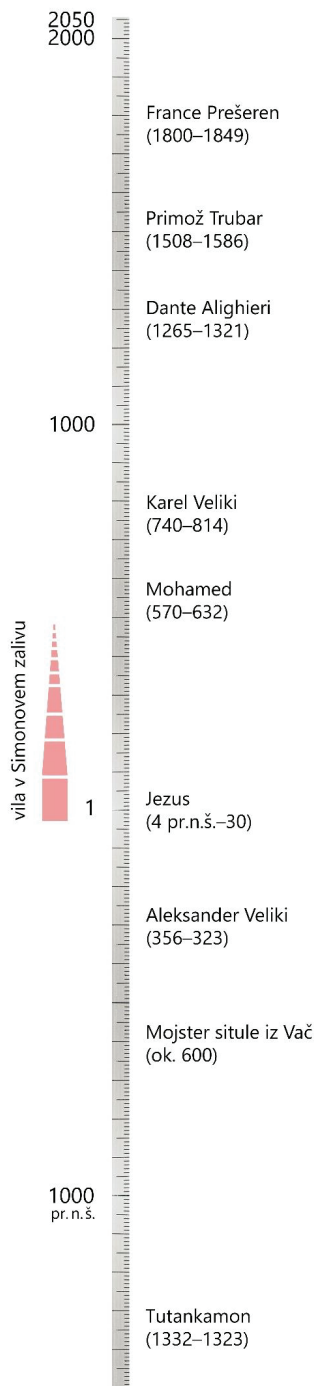
VILA

Vila za Rimljane ni bila le lepa hiša. Pod tem izrazom so si predstavljali tako bivalni del kot tudi vinograde, oljčnike, sadovnjake in njive v okolici, skratka vse, kar je sodilo k temu velikemu posestvu.

Lastniku – pomembnemu in bogatemu Rimljanu – je vila pomenila vir pridelkov in dobička, saj so žita, oljčnega olja in vina pridelali dovolj tudi za prodajo. Obenem je bila to njegova počitniška rezidenca. Poleti, ko je v mestu postalo vroče in soparno, se je z družino in služabniki preselil sem. Tu ob morju so nato preživljali oddih – skoraj tako kot mi!

Nekatere predele vile so po dveh stoletjih opustili, drugi pa so obstajali skoraj petsto let. In tudi potem, ko je dokončno propadla, je bila uporabna: iz njenih ruševin so sezidali marsikatero hišo in celo cerkvico, posvečeno svetemu Simonu. Po njej je zaliv dobil ime: San Simon – Simonov zaliv.

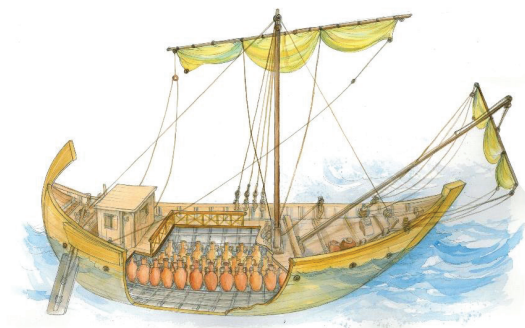
Na časovnem traku lahko vidiš, kdaj je nastala in živela naša vila, tvoja naloga pa je, da poleg drugih slavnih osebnosti označiš še svoj rojstni dan ter rojstne datume svojih staršev in starih staršev!

PRISTANIŠČE

V zalivu ob vili so Rimljani zgradili pristanišče z dvema pomoloma, ki je učinkovito ščitilo tovorne ladje in ribiške čolne pred nevihtnimi valovi, lastnikom te in bližnjih vil pa omogočalo transport pridelkov v druge kraje.

V ta namen so uporabljali *amfore* – dvoročajne posode za prevoz tekočin (olja, vina, garuma) in celo konzerviranih jedi (suhega sadja, vloženi oljk).

Promet po morju je bil najhitrejši in najcenejši način prevoza – a le ob lepem vremenu! Pozimi si je le redkokdo upal na morje. Takrat so pomorščaki počivali ali pa pripravljali svoje barke na novo sezono.

Si kapitan tovarne jadrnice, ki pluje iz Akvileje v pristanišče vile v Simonovem zalivu. Varno jo krmari skozi labirint mimo čeri in pošasti!

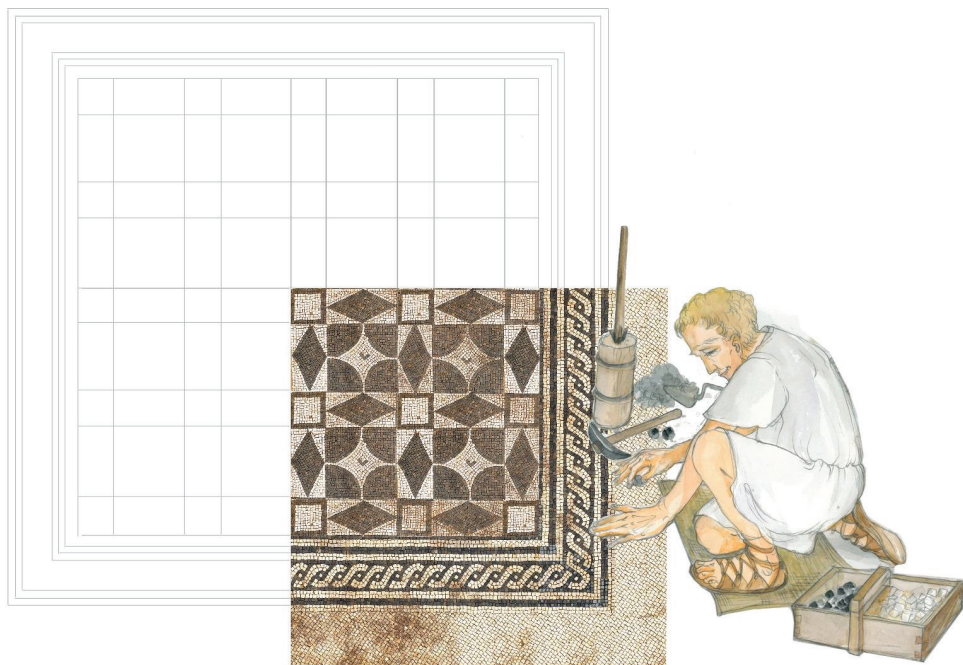
MOZAIKI

Mozaiki so lepa in hkrati trpežna vrsta talne obloge. Narejeni so bili iz majhnih, različno oblikovanih kamnitih kock – *teser*. V času, ko so zgradili vilo v Simonovem zalivu, so bile te običajno iz belega in črnega (bolje: sivomodrega) apnenca.

Na dan je dober polagalec izdelal en kvadratni meter mozaika, kar se morda zdi malo, a je v njem lahko več kot 10.000 *teser*!

Mojster mozaičar je utrujen. Dokončaj vzorec namesto njega!

Za delo potrebuješ: navaden svinčnik, radirko in veliko potrpljenja ...

FRESKE

Za razliko od tal s črno-belimi mozaiki in geometrijskimi vzorci, so bile stene okrašene z živobarvnimi freskami. Kot pove ime (iz italijanščine: fresco = sveže), so freske naslikane na svež omet, zaradi česar se barva dobro vpije v podlago. Na osnovi najdenih koščkov ometa in bolj ohranjenih fresk drugje, vemo, da so bili na njih prikazani rastlinski in živalski motivi ter celo liki iz mitoloških zgodb.

Gospodar vile je naročil novo stensko poslikavo. Ker smo v obmorski vili, si je zaželel prizor, navdihnjen z morjem, a slikar ne ve, kako bi se ga lotil.

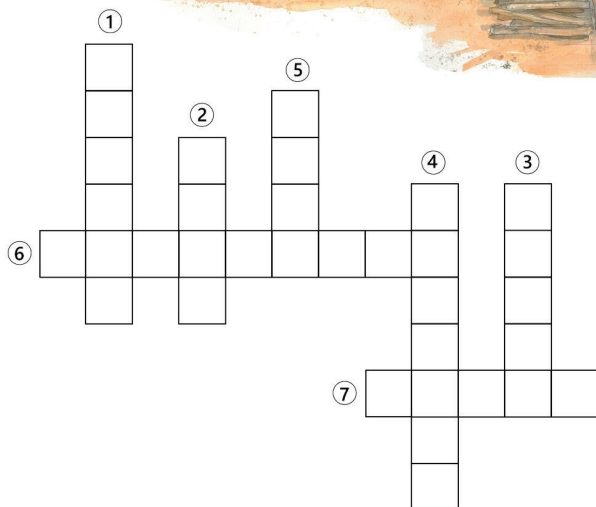
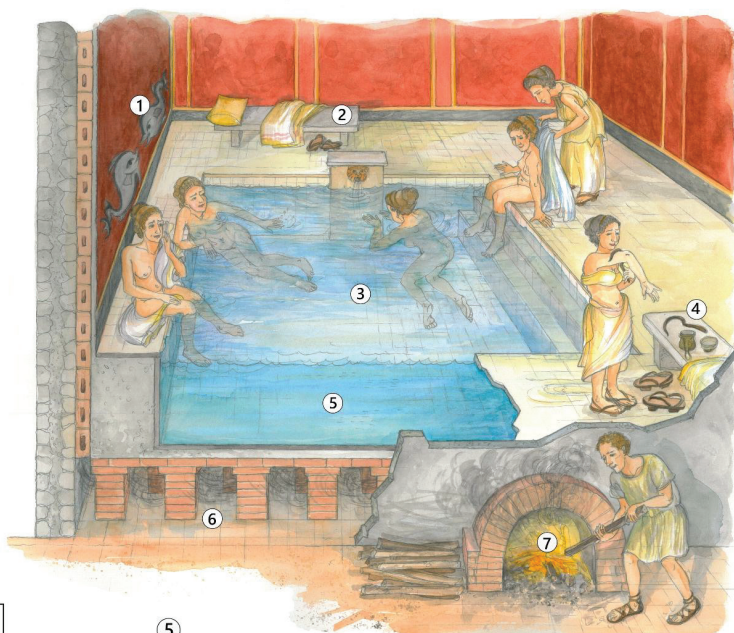
Uporabi domišljijo in mu pomagaj! Motiv naj vključuje barko in ribiče ter seveda morske živali: ribe, rake, meduze, morsko zvezdo in delfina!

TERME

Rimljani so se umivali in sproščali v *termah* z bazeni s hladno ali vročo vodo. Za toploto je skrbel sistem talnega in stenskega gretja, imenovan *hipokavst*, voda pa je pritekala po vodovodu – *akvaduktu*. Pred vstopom v bazen so si kopalci s kože ostrgali umazanijo s posebnim pripomočkom, imenovanim *strigil*.

Prepoznaj oštevilčene
predmete in jih
vpiši v križanko!

POJEDINA

Rimska jedilnica se imenuje *triklinij*, ker so v njej običajno trije veliki jedilni kavči – *klinē*.

Da, Rimljani so na pojedinah jedli leže! Marsikatera njihova jed bi se nam zdela čudna, saj so nadvse radi kombinirali različne sestavine. Najbolj slavna rimska kulnarična posebnost je verjetno *garum* – omaka iz ribje drobovine ...

Ob hrani so se zabavali s pogovori, igrami ter nastopi najetih ali hišnih glasbenikov, igralcev, plesalk in akrobatov.

Recept za polnjene datlje

Rimljani niso poznali sladkorja, kar pa še ne pomeni, da se niso znali posladkati! To je recept za preprosto in zdravo sladico:

Zmelji za pest oreščkov (mandljev, lešnikov, orehov, pinjol ...). Dodaj ščepec soli in malo popra. S pol žličke pripravljene mešanice napolni izkoščičene datlje in jih postreži. Dober tek!

ZDRAVJE

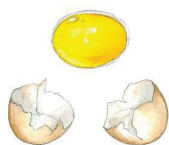
Rimljani so se pri zdravljenju bolezni in odpravljanju težav zanašali na naravna zdravila. Pri hujših težavah so pomoč iskali pri zdravnikih, poznali pa so tudi bolnice. Bolniki so se z molitvami in darili priporočali bogu zdravstva Eskulapu in njegovi hčerki Higiji, boginji zdravja. Njuna sveta žival je bila kača, ki jo – ovito okoli palice ali keliha – zato še danes velikokrat najdemo v znakih lekarn ali zdravniških organizacij.

Poveži zdravstvene tegobe z ustreznimi zdravilnimi sestavinami.

Če ti uganka dela težave, prosi za pomoč mamo ali, še bolje, babico:

vnete oči

rumenjak

prehlad

jetra

rane

rman

driska

aloe vera

PISANJE

Rimljani so govorili in pisali latinsko.

Poznali so različna pisala in podlage. Za pisanje s črnilom so običajno uporabljali *kalamus* iz trstike, na voščene tablice pa so črke vpraskali s *stilusom* iz kosti ali kovine.

Medtem ko so črke na pomembnih kamnitih spomenikih zelo jasne in pravilne, pa so njihova vsakdanja besedila težje berljiva.

Ali znaš prebrati izrek, pripisan rimskemu pesniku Horaciju?

↑ 1 5 λ 6 0 /" /" 3 1 k v M λ

Zapiši ga z našimi črkami:

Pomagaj si z abecedo, ki je zapisana ob strani.

Kot lahko vidiš, Rimljani uporabljajo isti znak za V in U.

Šumnikov pa ne poznajo!

λ	a
δ	b
ι	c
δ	d
	e
κ	f
Ϟ	g
h	h
l	i
l	j
k	k
l	l
μ	m
ν	n
o	o
↑	p
ρ	r
ς	s
τ	t
v	u,v
z	z

ZABAVA

Rimljani so se zabavali z različnimi igrami. V cirkus (hipodrom) so hodili na ogled dirk četverovpreg, v amfiteater pa na gladiatorske boje. Pogosto so kockali in igrali različne družabne igre, med njimi *roto* (kolo), predhodnico naše igre *mčin* ali *tri v vrsto*.

ROTA je igra, ki jo, tako kot Rimljani, lahko igraš kjerkoli: doma, v šoli, na dvorišču ali na počitnicah. Namesto žetonov lahko uporabiš karkoli – kamenčke, školjke, fižolčke, drobne kovance ... Kolo z osmimi prečkami nariši s palico v zemljo ali s kredo na kamen – če seveda nimaš pri roki papirja ali kar tega zvezka: kolo je narisano na zadnji platnici!

Igralca imata po tri žetone. Najprej jih izmenično polagata na sečišča prečk in v središče, potem pa premikata na sosednja prazna polja. Preskakovanje ni dovoljeno, prav tako ne izpuščanje potez.

Zmaga tisti, ki prvi spravi vse tri žetone v ravno vrsto.

Si pripravljen?

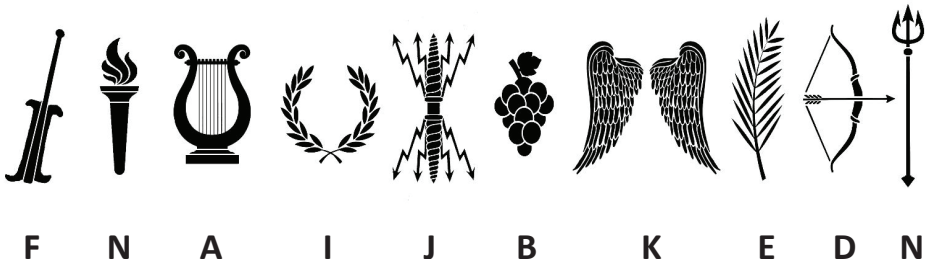
VEROVANJE

Rimljani so častili številna božanstva. V Simonovem zalivu je bil najden mali kipec iz svinca, ki je verjetno stal na hišnem oltarčku in predstavlja boginjo zmage – Viktorijo.

Kako pa vemo, da gre prav za Viktorijo? Kot večino drugih božanstev tudi njo prepoznamo po značilnih predmetih, *atributih*. Viktorija je običajno krilata, včasih stoji na krogli, ki predstavlja zemeljski globus, v rokah pa lahko drži venec, palmino vejo ali baklo.

Obkroži črke pod Viktorijinimi atributi. Sestavljajo njeno grško ime, ki si ga je nadela tudi priljubljena znamka športne opreme. Kaj pa ostali? Če želiš vedeti, katerim bogovom pripadajo, poglej v rešitve!

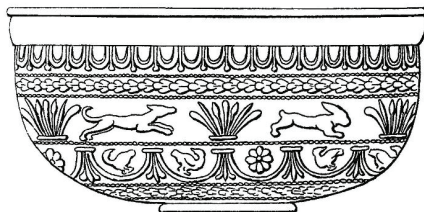
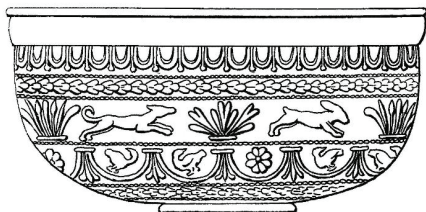
GROBOVI

V času, ko je v Simonovem zalivu obstajala vila, so Rimljani svoje pokojnike običajno sežigali. Njihov pepel so zbrali v žare, ki so jih zakopali v grobove, razporejene vzdolž cest.

V grobove so pogosto pridali tudi kovanec za plačilo prevoza v onostranstvo, popotnico v ličnih posodah, svetilko in pokojniku ljube predmete: nakit, igrače ali orodje njegovega poklica. Te najdbe nam še danes pričajo o življenju v rimskih časih.

Arheologi so v rimskodobnem grobu našli par lepo okrašenih skledic. Šele ko so ju narisali, so ugotovili, da se ločita v sedmih podrobnostih. Jih opaziš tudi ti?

KVIZ

Preveri, kaj veš o Rimljanih in njihovi vili s tem zabavnim kvizom!

Rimljani so v San Simonu živeli pred približno:	R 1000 leti	S 2000 leti	Š 3000 leti
V tukajšnji rimski vili zanesljivo niso pridelovali:	I grozdja	J oljk	K koruze
Pristanišče v Simonovem zalivu je imelo:	O dva	P tri	R štiri pomole
Rimska dvoročajna transportna posoda je:	U dolij	V bifora	Z amfora
Tla razkošnih prostorov vile so prekrivali:	H tlakovci	I mozaiki	J parket
Freska je slika na svežem:	T ometu	U lesu	V platnu
Rimskodobno talno gretje se imenuje:	O hipodrom	P hipokamp	R hipokavst
Triklinij je rimska:	N jedilnica	O spalnica	P knjižnica
Garum je rimska omaka iz:	I oljk	J rib	K paradiznikov
Sveta žival Eskulapa, boga medicine, je:	Č miš	D golob	E kača
Rimljani so govorili:	D latinščino	E rimljanščino	F italijanščino
Kateri izraz ni poimenovanje rimskega pisala:	N stilus	O bambus	P kalamus
Katere družabne igre Rimljani ne poznajo:	U mlina	V kockanja	Z šaha
Kipec Viktorije iz Simonovega zaliva je narejen iz:	V svinca	Z zlata	Ž bronca
Viktorija je boginja:	D znanja	E zmage	F hitrosti
Rimljani pokopavajo ob/na:	V gričkah	Z cestah	Ž pristaniščih
Iz ruševin vile so v srednjem veku zgradili cerkveno:	C sv. Maura	Č sv. Roka	D sv. Simona

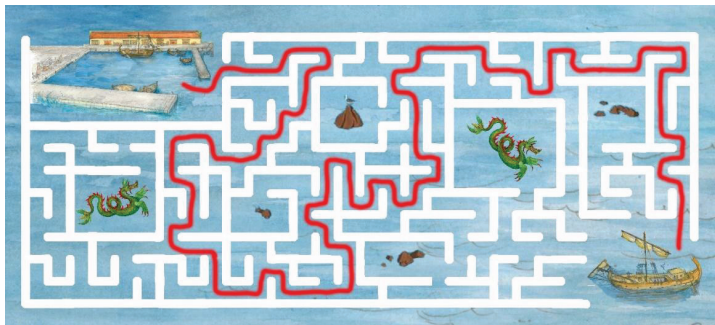
Črke pred pravilnimi odgovori ti bodo povedale znan rimski pregovor, ki sporoča, da se je za velike cilje vredno potruditi. Zapiši ga tukaj:

— — — — — • — — — — — • — — — — — • — — — — —

REŠITVE

PRISTANIŠČE:

TERME:

1 – delfin, 2 – klop, 3 – bazen, 4 – strigil, 5 – voda, 6 – hipokavst, 7 – ogenj

ZDRAVJE:

vnete oči – jetra ; prehlad – rman ; rane – aloe vera ; driska – rumenjaki

PISANJE:

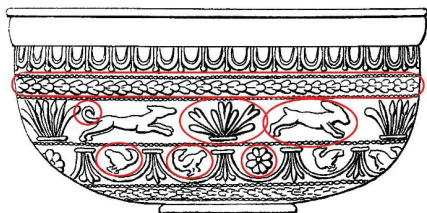
pisalo je jezik uma

VEROVANJE:

bakla – venec – krila – palmova veja: NIKE

Fortuna – boginja sreče (krmilo) ; Apolon – bog umetnosti (lira) ; Jupiter – vrhovni bog (strele) ; Bakh – bog vina (grozd); Dijana – boginja lova (lok) ; Neptun – bog morja (trizob)

GROBOVI:

KVIZ:

skozi trnje do zvezd

Spoznaj rimsko vilo (na zabaven način)

besedilo, naloge in postavitev: Andrej Preložnik; *lektura:* Arjana Cah; *predloge za barvne ilustracije:* Marija Prelog (Pristanišče, Mozaiki, Freske, Terme, Pojedina, Zdravje, Zabava) in Andrej Preložnik (Vila, Verovanje, Grobovi, naslovnica)

Univerza na Primorskem, Center znanosti, Arheološki park Simonov zaliv; 2026

